

BIBELSTUDIUM

inför 2020 juni 20 och 21

Domkyrkan (publiceras på nätet)

/ BJÖRN BÄCKERSTEN

Sakta börja kyrkorna i Göteborg öppnas upp för gudstjänster i mer vanlig omfattning.

Men i långa stycken präglas Kyrkans gemensamma liv av viruspandemin. Kanske kan vissa grupper samlas så småningom...

Men inför sommarens varma årstid blir det nog ganska få gruppsamlingen i våra församlingar.

På Facebook eller YouTube (Internet) har många sänt sina gudstjänster. Men i och med midsommarhelgen avslutas detta i många fall. Håll deig uppdaterad via Domkyrkopastoratet (eller din församlings) hemsida.

Dessa bibelstudier kommer att finnas tillgängliga över nätet. Åtminstone sporadiskt. Mer regelbundet blir det först i slutet av augusti.

Inledning

Om TREFALDIGHETSTIDEN som begrepp - se reflexionen för 1 sönd e Trefaldighet.

Under veckan som följer kan man notera:

24/6 helige Johannes döparen firas i vår kyrkotraditioner inte på denna, den "rätta", dagen. Se mer i texten nedan.

25/6 David av Munktorp (+ca 1090) har minnesdag. Engelsk missionär, tillsammans med bl a S:t Eskil och S:t Botvid verksam verksam i Mälardalen på uppdrag av S:t Sigfrid av Växjö.

27/6 Kyrillos av Alexandria (+444) kan firas. Han har en teologiskt stark ställning i Kyrkan (bl med flera berömda Mariahymner), men är en något komplicerad personlighet...

28/6 Ireneus av Lyon (+202). Martyrbiskop i en tid av stora svårigheter för Kyrkan. Mycket viktig teolog och ännu klart läsvärd (se t ex Synaxarium för Ekumeniska kommuniteten Bjärka-Säby). Då denna dag i år är en söndag trängs firandet av honom undan.

ANDRA SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET trängs detta år undan av Midsommarhelgen och söndagen som är ägnad den helige Johannes döparen.

MIDSOMMARDAGEN, lördag

Sedan 2003 en "egen" högtidsdag. Den civila, kalenderrelaterade, markeringen av årets sommarsolstånd blev då överraskande en egen helgdag att fira i kyrkoåret. Kanske inte helt omotiverat. Det gamla, dubbla, firningsämnet med både högsommartemat och friandet av den ganska robuste ökenprofeten Johannes i samma gudstjänst var inte helt lätt att kombinera. Samtidigt blir nu skapelsetamat med en egen helglördag nästan överdimensionerat; och att Johannes döparen nu, tränger bort en viktig söndag är inte helt lyckat.

Något om helgens texter.

Vi läser detta år 3:e årgångens texter. Grön liturgisk färg.

FÖRSTA LÄSNINGEN (GT-texten)

1 Mosebok 9:8-17

Läsningen är en direkt fortsättning på berättelsen om Noa, Arken och syndafloden.

Detta är Noa-förbundet; liksom med de första människorna, med Abraham, med David, o s v, och främst med Mose och sedan, det sista förbundet, men oss genom Jesu offerdöd och uppståndelse: "Detta är det nya förbundet genom mitt blod..."

Herren säger till Noa och sönerna: "...min båge sätter jag i skyn." Detta är tecknet. Gud använder ett optiskt fenomen, då ljus bryts i vattendroppar, till att vara ett tecken på hans förbund. Man hade säkert sett det många gånger - men nu blir den till en särskild påminnelse om att Gud vill visa nåd och barmhärtighet.

Liksom andra tecken är det en ömsesidig påminnelse. Gud själv blir s a s "påmind" om sitt löfte till skapelsen. En liknande tankegång finns i mässfirande: Anamnesen, den andra delen av den stora Eukaristiska bönen där vi frambär Kristi för oss offerade kropp och blod till en påminnelse, ett bönerop, också inför Gud själv. T ex bön 5: "Se till hans fullkomliga och eviga offer..."

PSALTARTEXTEN (mellan läsningarna)

Växelsjungen, med responsorieomkväde, eller eventuellt växelläst framträder Psaltaren i sin mer ursprungliga funktion: gudsfolkets sånger. [Så används den ju även i Tidegården, Kyrkans Dagliga Bön.]

Från och med evangelieboken 1982 finns en psaltarpsalm till varje söndag/helgdag att användas på detta sätt. Några få tonsättningar finns i psalmboken (#652-674) och några få omkväden (t ex 679-681) finns att använda till psaltartexter.

Psaltartexten i mässan sjungs/växelläses efter den första textläsningen (så blev formen efter liturgireformen vid andra Vatikankonciliet - och fick spridning i många kyrkors liturgiformer). Det finns även tradition att sjunga fler psaltarpsalmer i mässa (t ex ingången, före kommunionen, mm. Många av vår psalmboks hymner är dessutom omskrivna psaltarpsalmer).

Psalt 104:1-13

Psalmen lovsjunger Gud för hans skapelse och dess skönhet. Men påminner också om att det potentiellt farliga (vattnet, vindarna, eldslågorna...) är Guds "tjänare" inte några egna gudomligheter eller självständiga andemakter. Skapelsen innehåller det som är farligt - men inte för att skapelsen råder över oss.

ANDRA LÄSNINGEN (Episteltext)

Kolosserbrevet 1:21-23

S:t Paulus text i dagens epistel är verkligen ett centralt, sammanfattat, evangelium om Kristi försoning och rättfärdigheten som en gåva.

Midsommardagen ges på så sätt en vidgad position; det handlar inte *bara* om skapelse och liv (första trosartikeln) utan också om den försoning som gäller människan *och* allt skapat, v 23 (inkluderar både andra och tredje trosartikeln).

En viktig markering: Jesu verk och Guds frälsningsplan gäller inte bara "det andliga" utan hela skapelsen - Gud är det materiellas Gud, hela tillvaron är hans ärende och trons område (inte ett religiöst reservat).

EVANGELIET

Markus 6:30-44

Texten, som kulminerar i ett av bespisningsundren, börjar med det man ibland kallar *retreatens instiftelseord*. Retreat, eller försvenskat: reträtt, är ju en form av vila och vederkvickelse, en tid för bön och fördjupning som den stora Kyrkan alltid omhuldat. I vår kyrkogemenskap slår det rot (i mer organiserad form) under 1950/60-talet. Idag har reträtten en stark ställning i Svenska kyrkan, liksom i många frikyrkor. Lär mera på föreningen Kompass hemsida: [<http://www.foreningenkompass.se>]. Vila och (det som nu gestaltas) Guds försyn, där han ser till våra kroppsliga och andliga behov, tillhör den omsorg för skapelsen som dagen vill peka på.

Kristus vill se re-kreation (ordagrant: åter-skapelse). Han ser att människorna är "som får utan herde" och han förbarmar sig.

Och på Jesu ord och bön sker undret. 5000 blev bespisade. Eller troligen kanske något 1000-tal till (enligt texten refereras bara till familjefäderna). Detta är en berättelse som återkommer under kyrkoåret. Här nöjer jag mig med att notera / påminna om hur Jesus tar, tackar, bryter och ger av gåvorna. Samma liturgiska mönster som har gör vid instiftandet av den Eukaristiska måltiden; samma grundmönstret vi har i mässan: Offertorium (vi tar av bröd och vin), Eukaristiska bönen (vi tackar Gud), Brödsbrytelsen (vi bryter brödet) och Kommunionen (vi delar ut och tar emot det Han ger oss).

DEN HELIGE JOHANNES DÖPARENS DAG, söndagen.

Dagen firades tidigare alltid på dagen 24 juni, som infaller ett halvår före Jesu födelse (Luk 1:36).

Sedan 1953 och fram till 2002 flyttades firandet till den lördag som låg närmast närmast 24/6 (som också blev civil, "röd", midsommardag).

Från 2003 flyttad till söndagsfirande så att den söndag som infaller mellan 21-27 juni firas som den helige Johannes döparens dag. Den undantränger en av trefaldighetssöndagarna; en inte helt självklar omprioritering.

Vår kyrka är *nästan* ensam om att låta helgondagar ersätta en vanlig söndag - normalt sett har alltid firandet av Herrens (uppståndelses-) dag prioritet.

Något om dagens texter.

Vi läser detta år 3:e årgångens texter.

FÖRSTA LÄSNINGEN (GT-texten)

Jesaja 42:5-9

Texten inleds med skapelsetemat (Midsommarfirandet dröjer s a s kvar...).

Men strax övergår profeten till att knyta det till Guds förbundslöften. Det Gud gör med sitt egendomsfolk är till ljus för alla folk. Jämför Evangelietexten om Messias som skall komma som en soluppgång för dem som sitter i mörkret. Något "nytt" skall komma: Kristus, världens (inte bara Israels) frälsare. Och profeten profeterat om det som ännu inte kommit men som skall gå i uppfyllelse.

Och idag firar vi den siste i raden av alla dessa "messiasförberedare": den störste och den som kom närmast inpå: Johannes döparen.

PSALTARTEXTEN (mellan läsningarna)

Psalt 96

Denna "tempelsalm", en sång att sjunger i eller på väg till Templet, befäster temat om att Guds tanke sträcker sig utanför det avgränsade förbundsfolket: "ära Herren, alla folkslag..., förkunna bland folken..., herren skall råda trofast och rättvist över folken...".

ANDRA LÄSNINGEN (Episteltext)

Apostlagärningarna 10:37-38

Stycket ingår i S:t Petrus tal efter händelserna i översten Cornelius hus.

Aposteln har av Gud blivit övertygad om att även hedningarna kan tillhöra Kyrkan, utan att först ha konverterat till judendomen. "Nu förstår jag...", v 34.

Episteln utgörs av början av Jesus-berättelsen, det centrala i vad han gjort.

"Ni har alla hört" säger Petrus. Händelserna kring Jesus och var han gjort

och sagt är uppenbarligen kända av många. Och dagens firningsämne, Johannes, verkar också välkänd. Precis som idag. Många vet *något* om denne Jesus. Men, liksom då, är det inte självklart att man set hela sammanhanget eller drar rätt slutsatser.

I de fortsatta verserna sammanfattar S:t Petrus centralbudskapet om korsfästelse (det står "påle", en anspelning på 5 Mos. 21:22 f, fastän alla viste att man använt den Romerska ockupationsmaktens fruktade avrättningsredskap - korset).

EVANGELIET

Lukas 1:67-80

Varje morgon, i bönen "Laudes" sjunger Kyrkan med i Sakarias lovsång.

Lukastexten, som är dagens evangelium, har sedan den tidiga Kyrkan tillhört gryningsljusets lovsjungande morgonbön; allt medan ljuset kommer som en "soluppgång för dem som sitter i mörkret..."

Lovsången är ett svar på allt det som hänt Sakarias: rökelseoffret, änglamötet, budskapet om den kommande sonen, tvivlet, stumheten, graviditeten, mötet med Guds moder Maria, förlösningen, omskärelsen, namngivandet och den plötsliga befrielsen från att inte kunna tala (Lukas 1:5-25, 1:39-56, 1:57-66).

Johannes, som vi idag firar, är alltså "den högstes profet", den store vägröjaren, den som bereder för att Messias, soluppgången, skall komma till världen och

till människors hjärtan.

Och i slutversen antyds den ovanliga livsföring Johannes valde (eller rättare Gud inspirerade Johannes till).

Och ett 30-tal år senare skall han träda fram för att under en kort tid (minnesdagen för hans död firas 29/8, jfr Mark 6:17-29) fullgöra sitt verk och sedan lämna plats för honom som det egentligen handlar om: Jesus Kristus, Guds och Marias son, världens frälsare.

